

Posudek vedoucího magisterské práce

Bc. Irena Šulcová, *Pojetí existence Karla Jaspersa*

Vedoucí práce: Mgr. Richard Zika, Ph.D.

Magisterská práce Bc. Ireny Šulcové se věnuje vývoji myšlení Karla Jaspersa od jeho myslitelských počátků (Obecná psychopatologie) až k jeho pozdním filosofickým dílům. Sleduje centrální motivy Jaspersova myšlení (mezní situace, transcendence, Dasein...) a nevyhýbá se ani biografickým exkursům.

Předností autorčina přístupu je její intenzivní zájem o Jaspersovu filosofii a snaha myslet spolu s ním (nikoli o něm a jeho díle). Oproti první, nezdařené verzi práce se však navíc autorce do značné míry daří vyhýbat se nebezpečím tohoto přístupu. V předložené práci již rozlišuje mezi vlastními úvahami (jakkoli jsou blízké myšlení jejího vzoru), interpretacemi a snahou o věrné tlumočení Jaspersova stanoviska a rovněž pečlivě odlišuje přímé citace od vlastního textu.

Nejzávažnějším nedostatkem práce jsou anachronismy, které se nacházejí mezi str. 15 a 21. Autorka zde bohužel cituje z pátého vydání Obecné psychopatologie a v důsledku toho přisuzuje mladému Jaspersovi některé názory mnohem pozdnější. Na její obhajobu je možno poukázat k poněkud matoucímu podtitulu knihy (fünfte unveränderte Auflage) a spolu s tím přihlédnou k pozn. 49 na str. 20, kde autorka o pozdějším původu jedné z pasáží sama uvažuje. (A nemůžu pominout ani to, že jako vedoucí práce jsem na tenhle nedostatek měl včas přijít sám...)

K méně závažným slabinám práce se řadí některé nejasnosti v překladu, neobratnosti ve vyjádření či nepřesnosti.

Příklady:

„Hádanky leží vždy na hranicích poznatelnosti.“ (s. 16) „*Die Rätsel liegen stets an der Grenze einer Erkenntnisweise.*“ Z kontextu je zřejmé, že autorka Jaspersovu tvrzení dobře rozumí, nicméně o vhodnosti její volby českého termínu lze přesto pochybovat.

Jaspers uvádí objímajícího jako skutečnost světa (*die Welt*), existujícího jako idea a objímajícího jako skutečnost transcendence (*die Transcendenz*). (s. 19) Zde se zdá, že autorka (i když nikoli bez motivu) zapomíná, že ono „objímající“ je překladem německého termínu das Umgreifende.

„Pro tehdejší akademický svět jen těžko přípustitelné zjištění, že výjimečnost v osobnostním rozvoji umělce, hraničící s chorobou, nebo i duševní onemocnění mohou přinášet světu krásu.“ (str. 56) Obdobné úvahy (i když jinak teoreticky založené) byly běžné již od druhé poloviny devatenáctého století (s různými akcenty Lombroso, Nordau, Hirsch a další) a Jaspers je dobře znal.

Se zřetelem na kladné stránky i nedostatky doporučuji práci k obhajobě, ale navrhuji hodnocení dobře.

5. 2. 18

Mgr. Richard Zika, Ph.D.

Was ein Rätsel ist, wird *gemessen an einer Begreiflichkeit*. Aus dem Umkreis dieses Begreiflichen ist ein Tatbestand nicht zu erklären. Es gehört vielleicht einem anderen Kreis von Begreiflichkeiten an, für die es andere Rätsel gibt. Jedes Rätsel ist daher die Aufforderung, das *Versagen einer Weise des Begreifens* zu erkennen, und zugleich eine andere Weise zu suchen, für die jener Tatbestand nicht Rätsel, sondern Grund einer Einsicht ist.

„Hádanky leží vždy na hranicích poznatelnosti.“ „*Die Rätsel liegen stets an der Grenze einer Erkenntnisweise.*“ (V Jaspersově textu je kurzívou jen *an der Grenze.*)

Stojíme před hádankou jak poměřit pomyslnou hranicí naší schopnosti chápat, mezi srozumitelností, která v jednu chvíli doslova selže a probudí v nás výzvu hledat dál, pátrat po jiném způsobu, pro něhož mezní zkušenost srozumitelnosti nezůstane hádankou, ale bude důvodem k jinému způsobu náhledu. (s. 16)

Jaspers uvádí objímajícího jako skutečnost světa (*die Welt*), existujícího jako idea a objímajícího jako skutečnost transcendence (*die Transcendenz*). Vzhledem k člověku hovoří o třech podobách, o třech způsobech bytí „objímajícího, kterým jsme my sami.“ (s. 19) Das Umgreifende.

Jaspers ale nesdílí zaujetí stávajícími filosofickými tendencemi, necítí ‚blížkost‘ s akademickým prostředím své doby. Od počátku razí svébytný postoj, jeho myšlení nepostrádá snahu o původnost a jedinečnost osobních přístupů. Na půdu filosofie nevstupuje přímou cestou jako akademik, ale oklikou, přes pozici asistenta kliniky. Nesouhlasí ani s filosofickými ‚trendy‘ své doby. Jaký vlastně byl tehdejší Jaspersův postoj k filosofii existence? Pokusme se v krátkosti sledovat text, v jehož závěrečné reflexi „rozumějícího přístupu“ se autor kriticky vymezuje od fundamentální ontologie *Martina Heideggera*. (s. 20)

Pozn. 49 „Je s podivem, že v roce 1913, tedy 14 let před vydáním *Bytí a času* již sleduje mladý Jaspers myšlení svého vrstevníka, že zná *Heideggerův* záměr připravované fundamentální ontologie, přemýšlí o struktuře práce...? Bylo by možné uvažovat o *Jaspersově* pozdní redakci díla a dodatečném vložení pasáže věnované svému názoru na ontologii.“

Stačí porovnat se druhým vydáním z r. 1920 (první bohužel nemám k dispozici), ve kterém zmiňovaná pasáž ještě není.

Autorčiny úvahy na str. 20–21 týkající se existenciální filosofie jsou tedy anachronické.

Pro tehdejší akademický svět jen těžko připustitelné zjištění, že výjimečnost v osobnostním rozvoji umělce, hraničící s chorobou, nebo i duševní onemocnění mohou přinášet světu krásu. Str. 56